

บทคัดย่อ

โครงการ “รูปแบบการจัดการปัญหาการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ต.ด่าน อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์” ได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จในระยะที่ 1 เกิดผลตามวัตถุประสงค์สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา บ้านด่าน ชุมชนบ้านด่านเป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุกว่า 115 ปี ถือเป็นเมืองหน้าด่านเพื่อเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนไทยกัมพูชา ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของลำห้วยด่าน เมื่อประมาณปี 2502 อยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งลักษณะหมู่บ้านดั้งเดิม ติดอยู่กับลำห้วยด่านแต่เดิมมีน้ำไหลผ่านตลอดปี จำนวนครัวเรือนประมาณ 50 ครัวเรือน ปัจจุบันจำนวนครัวเรือน 915 ครัวเรือน

ด้านประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนยึดถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก จึงได้ยึดหลักปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา และยึด 12 คลอง 14 โดยมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์มาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน พิธีกรรมต่าง ๆ จึงออกมาในลักษณะพุทธกับผีและพราหมณ์ผสมผสานกันไปอย่างลงตัว ภาษาที่ใช้ในอดีตเป็นภาษาเขมรพื้นถิ่น ซึ่งต่อมามีการอพยพของคนจากต่างถิ่นมาจึงมีภาษาลาว(ไทย – อีสาน) เข้ามาใช้ในพื้นที่และต่อมาก็ได้แพร่ขยายจนกลายเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารกันในชุมชน

2. วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนชายแดนบ้านด่านจากอดีตถึงปัจจุบัน จากการวิจัย เดิมชาวบ้านมีวิถีแบบเรียบง่ายเข้ามาประกอบสัมมาชีพตามปกติ การเปลี่ยนเชิงพื้นที่ครั้งยิ่งใหญ่ที่เริ่มมีผลกระทบต่อนิเวศของชาวชุมชนบ้านด่าน เริ่มขึ้นเมื่อชายแดนช่องจอมถูกรัฐไทย พัฒนาและประกาศให้เป็นด่านถาวรแห่งแรกในเขตนี้ ทางด้านประเทศกัมพูชาได้มีการลงทุนสร้างบ่อนคาสิโนจำนวน 2 แห่งซึ่งตั้งอยู่ห่างจากพรมแดนของไทยไม่ถึง 200 เมตร ในแต่ละวันจะมีกลุ่มนักพนันและนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกทิศไม่น้อยกว่า 2,000 คน หลังไหลเข้าไปเสี่ยงโชค ในขณะที่ฝั่งประเทศไทยมีการเปิดตลาดช่องจอม ที่ดินบริเวณนี้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นตลาดขนาดใหญ่มีทั้งร้านค้า ร้านอาหาร รีสอร์ท บ้านเช่า รวมถึงเกิดธุรกิจเงินกู้ ธุรกิจรับจำนำรถ และธุรกิจอื่นๆมากมาย

3. สถานการณ์ปัญหาภาวะความเสี่ยงและความเปราะบางพื้นที่ชุมชนชายแดนบ้านด่านเกี่ยวกับปัญหาการพนันในเด็กเยาวชน จากการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สถานการณ์การพนันในชุมชนบ้านด่าน เริ่มก่อเกิดในปี พ.ศ. 2536 รัฐไทยได้เปิดด่านถาวรช่องจอม ส่งผลให้การค้าขายในตลาดชายแดนช่องจอมมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องมีลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้าอย่างคึกคัก ในปีหนึ่งๆสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไม่น้อยกว่า 4 หมื่นล้านบาท การพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณช่องจอมให้เป็นตลาด ทำให้มีคนจากภายนอกทั้งคนไทยและคนกัมพูชาจำนวนมากเข้ามาอยู่ใหม่ โดยส่วนมากเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการร้านค้า ร้านอาหาร รีสอร์ท ธุรกิจเงินกู้ ธุรกิจรับจำนำรถ ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการตลาดแห่งนี้โดยให้สัมปทานกับญาตินักการเมืองท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2545 ชุมชนแห่งนี้ถูกย้ายให้ห่างจากชายแดนประมาณ 2 กิโลเมตร เพื่อพัฒนาพื้นที่สร้างให้เป็นตลาดและสถานบริการธุรกิจ แม้ว่าตลาดแห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งธุรกิจที่สำคัญบริเวณชายแดนในเขตนี้

แต่คนท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทำนาทำไร่ มีบางส่วนเปลี่ยนอาชีพไปขายของชำเล็กๆน้อยๆ คนขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง กรรมกรเข็นของ คนงานซักรีดเสื้อผ้ามือสอง บางรายต้องขายที่ดินทำให้กรรมสิทธิ์ที่ดินถูกเปลี่ยนมือเป็นของนายทุน รวมถึงคนท้องถิ่นยังต้องเผชิญปัญหาและผลกระทบต่างๆเช่น ปัญหาขยะที่เกิดจากตลาด ปัญหาน้ำเสียจากสารเคมีจากน้ำยาซักล้างเสื้อผ้ามือสอง ปัญหาป่าไม้ถูกทำลายและปัญหาอิทธิพลมืด

4. ผลกระทบจากการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชน

การศึกษาพบว่า ผลกระทบการเปิดบ่อนคาสีโนของประเทศเพื่อนบ้านที่ไกลไม่ถึง 5 กิโลเมตร ชุมชนบ้านด่านได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเขตการค้าชายแดน ทำให้เกิดปัญหาต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะที่มาจากตลาด น้ำเสียจากสารเคมีที่เกิดจากการซักล้างเสื้อผ้ามือสอง การขับถ่ายของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดที่ไม่ถูกที่ถูกทาง ปัญหาทางความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะมีคนต่างชาติและคนต่างถิ่นที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย การขายบริการทางเพศในชุมชน ปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดเนื่องจากมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาผู้มีอิทธิพลกับการข่มขู่และมาเฟียไล่ฆ่าลูกหนีจากบ่อนคาสีโน ปัญหาอุบัติเหตุ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชนที่สังคมรอบข้างต่างคนต่างอยู่ยึดเงินเป็นตัวตั้ง

เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นแบบโดยเฉพาะพฤติกรรมการเล่นการพนัน และชอบเสี่ยงโชคเหมือนผู้ใหญ่ ประกอบกับการมีบ่อนคาสีโนอยู่ติดกับชุมชน การพนันกลายเป็นเรื่องธรรมดาในชุมชน เพราะพบเห็นทุกวันและพบเห็นได้ง่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน ส่งผลให้เด็กบางรายขาดเรียนเพื่อเข้าไปเล่นการพนันกับผู้ปกครองโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ช่วงปิดภาคเรียน อีกส่วนหนึ่งเยาวชนในชุมชนรวมกลุ่มการเล่นการพนันทั้งเล่นในกลุ่มเด็กด้วยกันเองกัน การพนันในงานศพ การพนันฟุตบอลหรือพนันการแข่งขันกีฬาในชุมชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เด็กในชุมชนมีค่านิยมเช่นนี้ติดตัวกลายเป็นนิสัยที่ยากจะรื้อถอนและอยากมีเงินเยอะๆ โดยไม่ต้องทำงานหนัก มีนิสัยชอบเสี่ยงโชคและมีค่าใช้จ่ายเกินตัวในขณะที่ยังไม่มีงานทำและไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง ทำให้เป็นภาระครอบครัวและสังคม